

Biblioteka Policjanta Prewencji

Dariusz Sochacki

**ŚRODKI ODDZIAŁYWANIA
WYCHOWAWCZEGO
POSTĘPOWANIE MANDATOWE
ZASADY POSTĘPOWANIA
I DOKUMENTOWANIA CZYNNOŚCI**

Słupsk 2014
Szkola Policji w Słupsku

Materiał dydaktyczny opracowany w Szkole Policji w Słupsku do użytku wewnętrznego Policji – może być reprodukowany przez policjantów przygotowujących się do realizacji zadań służbowych. Materiału nie wolno reprodukować ani wykorzystywać w innych celach lub dla innych podmiotów zewnętrznych bez zgody Wydawcy.

Według stanu prawnego na wrzesień 2014 r.

Wydawnictwo Szkoły Policji w Słupsku
Redakcja tekstu: *Grażyna Szot*
Redakcja techniczna: *Zenon Trzeciński, Grażyna Szot*
Projekt okładki: *Marcin Jedynak*

wyd. III, poprawione

Szkoła Policji w Słupsku, 76–200 Słupsk, ul. Kilińskiego 42
www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl
e-mail: spslupsk@slupsk.szkolapolicji.gov.pl
Słupsk 2014

Spis treści

Wykaz skrótów	4
Wstęp	5
1. Uwagi ogólne	7
2. Zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego wobec sprawcy wykroczenia – uwagi ogólne	8
3. Czynności związane z zastosowaniem środków oddziaływania wychowawczego wobec sprawcy wykroczenia	11
4. Dokumentowanie w notatniku służbowym czynności związanych z ujawnieniem wykroczenia – uwagi ogólne	14
5. Dokumentowanie pouczenia sprawcy wykroczenia	16
6. Zastosowanie postępowania mandatowego – uwagi ogólne	17
7. Rodzaje mandatów karnych	20
8. Wysokość grzywny nakładanej w drodze mandatu karnego	21
9. Czynności związane z nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego	23
10. Czynności wyjaśniające w postępowaniu mandatowym	26
11. Dokumentowanie nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego	28
12. Postępowanie w przypadku odmowy przyjęcia mandatu karnego	29
13. Nieprawidłowości dotyczące nakładania grzywien w drodze mandatu karnego	30
Załączniki	33
Bibliografia	42

Wykaz skrótów

- k.k. – *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.p.k. – *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego* (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.p.w. – *Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 395)
- k.w. – *Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 482 z późn. zm.)
- u.p.r.d. – *Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r., poz. 1446 z późn. zm.)
- u.w.t.p.a. – *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.)
- w zw. – w związku

Wstęp

Niniejsze opracowanie powstało z myślą o policjantach pracujących na podstawowych stanowiskach w pionie prewencji i ma na celu przybliżenie informacji z zakresu realizacji zadań związanych z pierwszą reakcją policjanta na popełnione wykroczenie. Jest też próbą zwrócenia uwagi na interdyscyplinarność poruszanego zagadnienia. Opracowanie nie wyczerpuje całości zagadnienia, a jedynie przybliża podstawowe informacje związane z zastosowaniem środków oddziaływania wychowawczego, postępowania mandatowego i niektórych czynności dowodowych prowadzonych bezpośrednio po ujawnieniu wykroczenia, a niezbędnych do wykonania w celu zabezpieczenia śladów i dowodów popełnionego wykroczenia. Opracowanie zostało poprawione, poszerzone i uwzględnia najnowsze zmiany w obowiązujących przepisach prawnych.

Mam nadzieję, że niniejsza pozycja będzie przydatna policjantom odbywającym szkolenia podstawowe w szkołach policji, jak też pracującym na pierwszej linii w terenie.

1. Uwagi ogólne

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji określa, że Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Art. 1. (...)

2. Do podstawowych zadań Policji należą:

(...)

3) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,

4) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców,

(...)

Jak wynika z zapisu powyższej ustawy, jednym z zadań Policji jest reakcja na popełniane wykroczenia, spoczywająca głównie na barkach funkcjonariuszy pionu prewencji.

W procesie karnym jedną z ważniejszych zasad procesowych jest określona w art. 10 § 1 k.p.k. **zasada legalizmu**. W myśl tej zasady organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia o czyn ścigany z urzędu. Artykuł 304 k.p.k. zobowiązuje każdego obywatela oraz instytucje państwowe i społeczne, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o przestępstwie, do zawiadomienia o tym właściwych organów (prokuratora lub Policji). W zależności od podmiotu jest to społeczny lub prawny obowiązek. W przypadku prawa wykroczeń sytuacja wygląda nieco inaczej. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (k.p.w.) nie nakłada na żaden podmiot obowiązku zawiadomienia o wykroczeniu. Nie ma też bezwzględnego obowiązku wszczęcia przez uprawnione podmioty czynności wyjaśniających w sprawie o wykroczenie¹. Prawo wykroczeń opiera się na założeniu, że popełnienie wykroczenia niekoniecznie musi pociągać za sobą ściganie i ukaranie sprawcy wykroczenia przewidzianą w prawie wykroczeń karą (i środkiem karnym). Mają tu zastosowanie odmienne regulacje wynikające z dwóch wzajemnie ze sobą powiązanych zasad procesowych – zasady oportunistu i zasady preferencji środków pozakarnych, dających uprawnionemu podmiotowi prawo do ścigania i karania sprawców wykroczeń, a nie tylko obowiązek ich ścigania i karania.

¹ Zob. A. Marek, *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)*, Warszawa 2006, s. 160.

Zasada oportunistu (celowości karania) opiera się na założeniu, że uprawniony do podjęcia czynności w sprawie o wykroczenie podmiot, mając na względzie wagę wykroczenia i osobowość sprawcy wykroczenia, jest zobowiązany rozważyć, czy poprzestać na zastosowaniu środków oddziaływania wychowawczego, czy w stosunku do sprawcy trzeba będzie zastosować postępowanie mandatowe albo wystąpić z wnioskiem o ukaranie. Nie oznacza to jednak dowolności postępowania w sprawie o wykroczenia. W przypadku podjęcia czynności na miejscu popełnienia wykroczenia podejmujący interwencję policjant ma obowiązek rozważyć rodzaj postępowania, w jakim ma rozstrzygnąć interwencję.

Zasada preferencji środków pozakarnych to dyrektywa nakładająca na uprawniony organ obowiązek stosowania środków pozakarnych przed przewidzianymi przez prawo karami i środkami karnymi, jeżeli zastosowanie takich środków będzie wystarczającą reakcją na wykroczenie. Chodzi tu o zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego przewidzianych w art. 41 k.w. Warunkiem ich zastosowania jest pozytywna prognoza wobec sprawcy wykroczenia, co oznacza, że zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego będzie wystarczające do wdrożenia sprawcy wykroczenia do poszanowania prawa. Podejmując decyzję o zastosowaniu środków oddziaływania wychowawczego, należy też uwzględnić prawnie chroniony interes pokrzywdzonego wykroczeniem. Zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego nie może zamykać drogi pokrzywdzonemu do zadośćuczynienia za poniesione wykroczeniem szkody.

Policjant podejmujący interwencję, która stanowi reakcję na wykroczenie, stosując zasadę oportunistu, może ją rozwiązać w trojaki sposób:

- 1) zastosować środki oddziaływania wychowawczego przewidziane w art. 41 k.w.,
- 2) wdrożyć postępowanie mandatowe,
- 3) sporządzić wniosek o ukaranie do sądu rejonowego.

2. Zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego wobec sprawcy wykroczenia – uwagi ogólne

Nie zawsze interwencja podjęta wobec sprawcy wykroczenia musi zakończyć się ukaraniem go w drodze mandatu karnego czy wystąpieniem wobec niego z wnioskiem o ukaranie do sądu rejonowego. Niekiedy wystarczające będzie poprzestanie na zastosowaniu środków oddziaływania wychowawczego.

Istota stosowania środków oddziaływania wychowawczego opiera się na wyżej opisanych zasadach oportunistu i preferencji środków pozakarnych.

Jak wskazuje § 9 *Zarządzenia nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjnoporządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców*, policjant może przestać na zastosowaniu środków oddziaływania wychowawczego, jeżeli jest to wystarczające do wdrożenia sprawcy wykroczenia do poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego.

Podstawą prawną stosowania środków oddziaływania wychowawczego jest art. 41 k.w.², w myśl którego można przestać na zastosowaniu wobec sprawcy wykroczenia takich środków oddziaływania wychowawczego, jak pouczenie, zwrócenie uwagi, ostrzeżenie albo innych nie wymienionych w kodeksie wykroczeń środków.

Zastosowanie poszczególnych środków oddziaływania wychowawczego polega w przypadku:

- 1) **pouczenia sprawcy** wykroczenia – na uwidocznieniu mu niezgodności jego zachowania z obowiązującymi przepisami, ze wskazaniem tych przepisów,
- 2) **zwrócenia uwagi** – wytknięciu sprawcy wykroczenia jego naganego zachowania i wskazaniu, w jaki sposób ma się zachować następnym razem w podobnej sytuacji,
- 3) **ostrzeżenia sprawcy wykroczenia** – zagrożeniu ukaraniem go w razie ponownego popełnienia wykroczenia,
- 4) **innych środków oddziaływania wychowawczego** (zastosowanie np. kar porządkowych, dyscyplinarnych lub sankcji organizacyjnych). Stosowanie tych środków będzie możliwe wtedy, gdy z charakteru wykroczenia wynika, że stanowi ono jednocześnie naruszenie zasad dyscypliny służbowej, statusu organizacyjnego czy regulaminu członkowskiego instytucji, stowarzyszenia bądź jednostki organizacyjnej, w której sprawca wykroczenia pracuje albo do której należy³.

Generalnie ustawodawca w przepisie nie przewidział przedmiotowych i podmiotowych ograniczeń w stosowaniu środków wymienionych w art. 41 k.w., co mogłoby oznaczać możliwość stosowania tych środków w reakcji policjanta na każdy czyn stanowiący wykroczenie i wobec wszystkich ich sprawców⁴. Jednak podejmując decyzję o ich zastosowaniu, należy uwzględnić pewne istotne okoliczności. Chodzi tu o rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia – mających wpływ na stopień społecznej szkodliwości czynu.

² Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 482 z późn. zm.).

³ A. Marek, dz. cyt., s. 95.

⁴ Zob. J. Wojciechowski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 1999, s. 59; zob. też I. Nowicka, R. Kupiński, *Stosowanie środków oddziaływania wychowawczego w sprawach o wykroczenia*, „Prokuratura i Prawo” 2004, z. 7–8, s. 148.

Nie bez znaczenia jest też prawnie chroniony interes pokrzywdzonego, który przede wszystkim powinien być uwzględniony przez policjanta podejmującego interwencję. Jeżeli wykroczeniem wyrządzono szkodę, zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego nie może zamykać pokrzywdzonemu drogi do zadośćuczynienia ze strony sprawcy wyrządzonej szkody.

W myśl § 10 ust. 2 zarządzenia nr 323 komendanta głównego Policji okolicznościami, które uzasadniają zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego są w szczególności:

- 1) przywrócenie stanu poprzedniego (np. uprzątnięcie wyrzuconych przez sprawcę przedmiotów zaśmiecających miejsce publiczne),
- 2) naprawienie wyrządzonej szkody,
- 3) przeproszenie pokrzywdzonego,
- 4) zapewnienie ze strony sprawcy niepopelniania w przyszłości podobnego czynu zabronionego,
- 5) wykonanie zaniechanego obowiązku (np. zaopatrzenie budynku w wymagany sprzęt przeciwpożarowy lub tabliczkę z numerem porządkowym nieruchomości, uprzątnięcie terenu posesji).

Nie powinno się stosować środków oddziaływania wychowawczego w przypadku wykroczeń, za które orzeka się środek karny⁵. Z reguły w tych wypadkach mamy do czynienia z wykroczeniami o wysokim stopniu społecznej szkodliwości, gdy ustawodawca nakazuje wręcz orzeczenie przez sąd dodatkowej dolegliwości, jaką jest przewidziany w ustawie środek karny.

Ponadto skoro w przypadku, gdy za wykroczenie należałoby orzec środek karny, nie można ukarać sprawcy wykroczenia grzywną nakładaną w drodze mandatu karnego ze względu na wystąpienie ujemnej przesłanki dopuszczalności postępowania mandatowego⁶, to tym bardziej nie należałoby stosować wobec sprawcy środka łagodniejszego, jakim jest pouczenie, zwrócenie uwagi, ostrzeżenie czy inny środek oddziaływania wychowawczego.

Wyjaśnienia wymaga kwestia możliwości jednoczesnego stosowania kilku środków oddziaływania wychowawczego. Z praktycznego punktu widzenia nic nie stoi na przeszkodzie, aby jednocześnie zastosować dwa lub więcej takich środków, np. pouczenie polegające na wskazaniu niezgodności zachowania sprawcy wykroczenia z obowiązującym przepisem prawa i ostrzeżenie, że w razie ponownego popełnienia takiego wykroczenia zostaną zastosowane ostrzejsze środki przewidziane prawem (np. ukaranie sprawcy w drodze mandatu karnego)⁷.

⁵ Zarządzenie nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjnoporządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców (Dz.Urz. KGP Nr 9, poz. 48 z późn. zm.), § 10 ust. 4.

⁶ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 395), art. 96 § 2.

⁷ Zob. I. Nowicka, R. Kupiński, dz. cyt., s. 147.

Należałoby też odpowiedzieć na pytanie: czy zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego zamyka drogę do stosowania innych środków reakcji przewidzianych prawem (np. wystąpienia z wnioskiem o ukaranie). W literaturze przedmiotu występują rozbieżności. Według jednego poglądu zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego zamyka drogę do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie⁸. Inny pogląd wskazuje, że zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego wobec sprawcy nie wyłącza możliwości wystąpienia z wnioskiem o ukaranie. Należy zauważyć, że zastosowanie takich środków może stanowić względną przeszkodę wszczęcia postępowania o wykroczenie (art. 61 § 1 pkt 2 k.p.w.)⁹.

W przypadku kiedy jest uzasadnione zastosowanie środków wskazanych w art. 41 k.w., a sprawca wykroczenia podporządkuje się poleceniom wydanym na podstawie prawa, zasadne jest stwierdzenie, że nie występuje w tym wypadku podstawa do zastosowania obok środków oddziaływania wychowawczego innych sposobów reakcji (np. postępowania mandatowego). Natomiast w przypadku, gdy środek oddziaływania wychowawczego nie przyniesie zamierzonego efektu, np. po zastosowaniu pouczenia wobec sprawcy wykroczenia w dalszym ciągu będzie on naruszał swoim zachowaniem przepisy prawa wykroczeń, to zastosowanie takiego środka nie zamyka drogi do skierowania wniosku o ukaranie do sądu albo nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego¹⁰.

3. Czynności związane z zastosowaniem środków oddziaływania wychowawczego wobec sprawcy wykroczenia

Interwencja jest sytuacją dynamiczną, wymagającą od policjanta konieczności stosowania zasobów wiadomości i umiejętności z różnych dziedzin wiedzy policyjnej. Policjant podejmując interwencję, powinien wykazać się zdecydowanym działaniem, umiejętnością szybkiej analizy zdarzenia pod kątem prawnym, znajomością podstaw i trybu wykonywania poszczególnych czynności policyjnych, takich jak legitymowanie, kontrola osobista, kontrola pojazdu, taktyka i technika przeprowadzania interwencji, w tym bezpieczeństwo własne i innych obywateli, znajomością podstaw prawnych i umiejętnościami stosowania środków przymusu bezpośredniego czy też wiedzą co do możliwości stoso-

⁸ W. Kotowski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Zakamycze 2004, s. 122, 123.

⁹ Zob. I. Nowicka, R. Kupiński, dz. cyt., s. 147, 148.

¹⁰ *Zarządzenie nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania...*, dz. cyt., § 10 ust. 5.

wania różnego rodzaju postępowań w sprawach o wykroczenia i umiejętnościami w tym zakresie.

Z reguły interwencja zakończona zastosowaniem środka oddziaływania wychowawczego powinna przebiegać według następującego schematu:

1) Ujawnienie wykroczenia i jego sprawcy.

Policjant powinien dokonać błyskawicznej analizy zdarzenia będącego podstawą interwencji w celu wyeliminowania wątpliwości co do faktu popełnienia wykroczenia, osoby sprawcy oraz jego winy.

2) Szybka reakcja na ujawnione wykroczenie.

Policjant powinien podejść do sprawcy wykroczenia albo wezwać go do zatrzymania się, a następnie podjąć czynności poprzedzające ustalenie danych personalnych sprawcy wykroczenia, tj. przedstawić się oraz podać podstawę faktyczną i prawną podjęcia interwencji: poinformować sprawcę o popełnieniu wykroczenia, określić jego rodzaj i w miarę możliwości podać kwalifikację prawną wykroczenia. Sposób tego zachowania wynika z § 2 ust. 1 *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień Policji oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach* określającego, że policjant przystępując m.in. do legitymowania, jest obowiązany:

- a) podać stopień, imię i nazwisko, a jeżeli jest nieumundurowany – okazać ponadto legitymację służbową w taki sposób, aby osoba, wobec której podejmuje czynność służbową, miała możliwość odczytania numeru i nazwy organu wydającego legitymację oraz nazwiska policjanta,
- b) podać podstawę prawną oraz przyczynę podjęcia czynności służbowej,
- c) na żądanie osoby, wobec której podejmuje czynności służbowe, umożliwić odnotowanie danych, o których mowa w pkt a).

3) Wylegitymowanie sprawcy wykroczenia.

Zgodnie z § 4 ww. rozporządzenia, wylegitymowanie sprawcy wykroczenia polega na ustaleniu jego tożsamości na podstawie:

- a) dowodu osobistego,
- b) paszportu,
- c) zagranicznego dokumentu tożsamości,
- d) innego niebudzącego wątpliwości dokumentu zaopatrzonego w fotografię i oznaczonego numerem lub serią (np. wojskowego dokumentu tożsamości, prawa jazdy, karty pobytu cudzoziemca),
- e) oświadczenia osoby, której tożsamość została ustalona na podstawie dokumentów, o których mowa w pkt a)–d),
- f) telefonicznego lub osobistego porozumienia się z osobą wskazaną przez osobę legitymowaną.

Policjant dokumentuje legitymowanie osoby w notatniku służbowym, określając datę, czas, miejsce i przyczynę legitymowania oraz następujące dane osoby legitymowanej: imię (imiona) i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, adres zamieszkania lub pobytu oraz, w miarę możliwości, numer PESEL, rodzaj i ce-

chy identyfikacyjne dokumentu, na podstawie którego ustalono tożsamość osoby legitymowanej¹¹. Ponadto wskazane jest uzyskanie od sprawcy innych danych dotyczących jego tożsamości: imion rodziców, nazwiska panińskiego matki czy danych dotyczących miejsca zatrudnienia. Informacje te mogą mieć znaczenie dla podjęcia decyzji o zastosowaniu środka oddziaływania wychowawczego czy zakończeniu interwencji w inny sposób (np. w postępowaniu mandatowym), nie wspominając o sprawdzeniu w policyjnej bazie danych. Jeżeli dokonujemy legitymowania uczestnika ruchu drogowego kierującego pojazdem samochodowym, należy także dokonać zapisu w notatniku danych dotyczących pojazdu – marki, numeru rejestracyjnego i numeru VIN pojazdu, jak też danych dokumentów wymaganych przy kontroli pojazdu, tj. prawa jazdy i dowodu rejestracyjnego. Należy też pamiętać o sprawdzeniu osoby, dokumentów i pojazdu w policyjnej bazie danych i odnotować w notatniku wyniki sprawdzenia.

4) Krótkie czynności wyjaśniające.

Polegają one na wysłuchaniu wyjaśnień sprawcy wykroczenia związanych z popełnionym wykroczeniem w celu poznania motywów i innych okoliczności jego zachowania oraz na rozpytaniu ewentualnych świadków. Czynności te przeprowadza się po to, aby wyeliminować ewentualne wątpliwości co do faktu popełnienia wykroczenia czy osoby sprawcy. Pozwolą one także podjąć właściwą decyzję o zastosowaniu odpowiedniego środka. W trakcie czynności policjant może polecić sprawcy wykroczenia m.in. przywrócić miejsce popełnienia wykroczenia do stanu poprzedniego (np. poprzez uprzątnięcie zaśmieconego chodnika, ulicy) czy przeprosić pokrzywdzonego. Zachowanie sprawcy w tym wypadku może ułatwić policjantowi podjęcie decyzji o zastosowaniu właściwego środka.

5) Podjęcie decyzji o zastosowaniu środka oddziaływania wychowawczego.

Na podstawie ustaleń poczynionych na miejscu popełnienia wykroczenia oraz zachowania się sprawcy po popełnieniu wykroczenia policjant podejmuje decyzję o zastosowaniu odpowiedniego środka oddziaływania wychowawczego.

6) Poinformowanie sprawcy wykroczenia o zastosowaniu ww. środka.

Policjant powinien zakomunikować, jakiego rodzaju środek/środki wobec niego stosuje, mówiąc np. „Pouczam pana/panią, że wyrzucenie paczki po papierosach na chodnik stanowi wykroczenie zaśmiecenia miejsca dostępnego dla publiczności. Jednocześnie ostrzegam, że w przypadku ponownego popełnienia podobnego wykroczenia zostanie wobec pana/pani zastosowana grzywna w drodze mandatu karnego”¹².

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień Policji oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach (Dz.U. Nr 141, poz. 1186), § 7; zob. też Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych (Dz.Urz. KGP Nr 13, poz. 104), § 4 i 5.

¹² Więcej na temat sposobu komunikacji z obywatelem zob. E. Pietruczuk, M. Dąbrowski, *Jakość kontaktu policjanta z obywatelem. Wskazówki dotyczące przeprowadzania interwencji policyjnej*, Słupsk 2007, www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl.

7) Poinformowanie o prawie złożenia zażalenia na czynność legitymowania.

Po zakończeniu wykonywania czynności służbowych policjant informuje osobę, wobec której je podjęto, o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób przeprowadzenia czynności (np. legitymowania)¹³.

8) Zakończenie interwencji.

Kończąc interwencję, policjant powinien oddać dowód osobisty lub inny dokument, na podstawie którego ustalił tożsamość sprawcy wykroczenia. Żegnając się ze sprawcą, zwrotem grzecznościowym oddać honor, a po oddaleniu się z miejsca interwencji na niewielką odległość zakończyć rozpisanie interwencji w notatniku służbowym. Następnie powinien powiadomić dyżurnego o sposobie zakończenia interwencji i udać się w dalszy patrol.

4. Dokumentowanie w notatniku służbowym czynności związanych z ujawnieniem wykroczenia – uwagi ogólne

W celu właściwego unormowania problematyki notatników służbowych w służbie prewencyjnej, określającej zasady ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania tych notatników, komendant główny Policji wprowadził *Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych*. Policjanci pełniący służbę patrolową, interwencyjną, obchodową, konwojową i ochronną z wyjątkiem policjantów pełniących służbę na stanowiskach, gdzie przebieg służby rejestruje się w odrębnej dokumentacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami są zobowiązani do dokumentowania służby w notatniku służbowym¹⁴. Zapisy w notatniku dotyczą wykonywanych czynności służbowych (np. legitymowania osób, ze wskazaniem podstawy faktycznej, podjętych interwencji i sposobu jej załatwienia, czynności związanych z ujawnionym wykroczeniem i innych)¹⁵.

Wpisy dotyczące poszczególnych czynności powinny być krótkie, rzeczowe i czytelne oraz powinny zawierać dane niezbędne do opracowania innej dokumentacji, w szczególności:

- czas przyjęcia zgłoszenia, miejsce oraz czas rozpoczęcia i zakończenia poszczególnych czynności,

¹³ Zob. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2005 r. w sprawie sposobu postępowania...*, dz. cyt., § 2 ust. 2.

¹⁴ Zob. tamże, § 3.

¹⁵ Zob. tamże, § 4 ust. 2 pkt 2.

- zastosowanie środków oddziaływania wychowawczego oraz poinformowanie osoby, wobec której podjęto czynność, o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób przeprowadzania czynności określonych w odrębnych przepisach.

Zapisów dokonuje się w trakcie lub bezpośrednio po zakończeniu czynności służbowej. W patrolach dwu- lub wieloosobowych oraz w służbie obchodowej dzielnicowych dopuszczalne jest prowadzenie szczegółowego zapisu przebiegu podjętych czynności przez policjanta, który wykonywał czynność, a pozostałych policjantów – zapisu w skróconej formie z odnotowaniem jedynie miejsca, czasu i rodzaju czynności¹⁶. W celu uproszczenia zapisu w notatniku można stosować symbole literowe czynności wykonywanych w trakcie służby.

**Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r.
w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania
notatników służbowych**

§ 6. 1. W celu uproszczenia procedury dokonywania wpisów dopuszcza się stosowanie następujących symboli literowych:

- 1) **O** – obchód;
- 2) **PP** – patrol pieszy;
- 3) **PZ** – patrol z wykorzystaniem środka transportu;
- 4) **K** – konwój;
- 5) **D** – doprowadzenie;
- 6) **A** – udzielona asysta, pomoc;
- 7) **L** – osoba legitymowana;
- 8) **Z** – osoba zatrzymana;
- 9) **ZN** – osoba zatrzymana nieletnia;
- 10) **ZP** – osoba zatrzymana poszukiwana;
- 11) **ZW** – osoba doprowadzona w celu wytrzeźwienia;
- 12) **P** – zastosowany środek oddziaływania pozakarnego na podstawie art. 41 k.w. (pouczenie);
- 13) **MKK** – nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego kredytowanego;
- 14) **MKG** – nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego gotówkowego;
- 15) **MKZ** – nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego zaocznego;
- 16) **NCW** – sporządzenie notatki celem przeprowadzenia czynności wyjaśniających w sprawie o wykroczenie;
- 17) **KP** – kontrola drogowa;
- 18) **KT** – kontrola stanu trzeźwości kierującego;
- 19) **KN** – badanie kierującego na zawartość środków działających podobnie do alkoholu;
- 20) **ZPJ** – zatrzymanie prawa jazdy;
- 21) **ZDR** – zatrzymanie dowodu rejestracyjnego;
- 22) **KO** – kontrola osobista;
- 23) **KB** – kontrola bagażu;
- 24) **KMZ** – kontrola miejsca zagrożonego;
- 25) **KZO** – kontrola zabezpieczenia obiektu;

¹⁶ Zob. tamże, § 4 ust. 2 pkt 4–6.

- 26) **IW** – interwencja własna:
 - a) **IWP** – interwencja własna w miejscu publicznym,
 - b) **IWD** – interwencja własna domowa;
 - 27) **IZ** – interwencja zlecona:
 - a) **IZP** – interwencja zlecona w miejscu publicznym,
 - b) **IZD** – interwencja zlecona domowa;
 - 28) **NK** – sporządzenie Niebieskiej Karty;
 - 29) **ZMZ** – zabezpieczenie miejsca zdarzenia;
 - 30) **KD** – wykonywanie czynności na miejscu kolizji drogowej;
 - 31) **WD** – wykonywanie czynności na miejscu wypadku drogowego;
 - 32) **ŚPB** – użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego;
 - 33) **BP** – użycie lub wykorzystanie broni palnej;
 - 34) **SPU** – użycie sygnałów pojazdu uprzywilejowanego;
 - 35) **UP** – poinformowanie osoby, wobec której podjęto czynność o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób przeprowadzania czynności określonych w innych przepisach.
- 2. Symbole literowe umieszcza się na marginesie notatnika przy oznaczonej czynności.
 - 3. W przypadku powtarzania się czynności wprowadza się oznaczenia cyfrowe w postaci cyfr arabskich przy oznaczeniach literowych określających daną czynność, np. L1, L2, L3 itd.

5. Dokumentowanie pouczenia sprawcy wykroczenia

Zapis w notatniku służbowym dotyczący stosowania środków oddziaływania wychowawczego powinien być oparty na zasadach dokumentowania wynikających z wytycznych nr 2 komendanta głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. (opisane w poprzednim rozdziale). Przykładowy zapis w notatniku służbowym interwencji zakończonej zastosowaniem środków oddziaływania wychowawczego wobec sprawcy wykroczenia znajduje się w załączniku 1.

Mówiąc o dokumentowaniu w notatniku służbowym zastosowania środków oddziaływania wychowawczego, należy zwrócić uwagę na pojawiającą się pewną nieprawidłowość. Dostyc często policjanci traktują poinformowanie osoby, wobec której podejmują czynności interwencyjne, o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób przeprowadzenia czynności określonych w innych przepisach jako pouczenie w rozumieniu środka oddziaływania wychowawczego. Tego rodzaju informacja nie jest środkiem oddziaływania wychowawczego w rozumieniu art. 41 k.w., ale realizacją zasady informacji prawnej wynikającej z art. 16 k.p.k. w zw. z art. 8 k.p.w. i nie powinna być wskazywana w wynikach służby.

6. Zastosowanie postępowania mandatowego – uwagi ogólne

Kolejnym sposobem reakcji na wykroczenie jest ukaranie sprawcy mandatem karnym. Podstawą stosowania postępowania mandatowego przez Policję jest art. 95 § 1 k.p.w., który mówi, że „postępowanie mandatowe prowadzi Policja, a inne organy, gdy przepis szczególny tak stanowi”.

Postępowanie mandatowe jest szczególnym postępowaniem o charakterze zastępczym wobec postępowania o wykroczenie prowadzonego przed sądem, podejmowanym przez Policję jako organem pozasądowym. W każdym przypadku jest ono uzależnione od woli sprawcy wykroczenia¹⁷.

Postępowanie mandatowe jest najbardziej uproszczoną, a przez to najbardziej odformalizowaną postacią postępowania w sprawach o wykroczenia opartą na zasadzie szybkości i ekonomiki postępowania. Pozwala załatwić sprawę od ręki w przypadku popełnienia przez sprawcę drobnego wykroczenia, ujawnionego przez Policję lub inny uprawniony organ¹⁸. Ma ono zastosowanie w sytuacji, gdy wystarczającą reakcją ze strony uprawnionych organów jest zastosowanie grzywny w wysokości od 20 do 500 zł, a w przypadku zbiegu przepisów ustawy do 1000 zł. Ponadto, w przypadku naruszeń przestrzegania obowiązków lub warunków przewozu drogowego wymienionych w załączniku nr 1 i 2 do *Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym* można nałożyć grzywnę w wysokości do 2000 zł, a w razie popełnienia wykroczeń z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (z wyjątkiem wykroczenia z art. 57) można nałożyć mandat karny w wysokości 2000 zł¹⁹. Szerzej na temat wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatu karnego w dalszej części opracowania.

Dopuszczalność tego postępowania uwarunkowana jest brakiem wystąpienia przesłanek ujemnych wskazanych w art. 5 § 1 k.p.w. oraz dodatkowych warunków stosowania postępowania mandatowego, a jednocześnie brakiem zakazów stosowania tego postępowania²⁰.

Warunkami dopuszczalności omawianego postępowania są:

- schwytanie sprawcy na gorącym uczynku popełnienia lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia (art. 97 § 1 pkt 1 k.p.w.),
- stwierdzenie popełnienia wykroczenia naocznie pod nieobecność sprawcy, a nie zachodzi wątpliwość co do sprawcy czynu (art. 97 § 1 pkt 2 k.p.w.),

¹⁷ Zob. Zarządzenie nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania..., dz. cyt., § 91.

¹⁸ Zob. A. Marek, dz. cyt., s. 216.

¹⁹ Zob. *Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 1414 z późn. zm.), art. 96 § 1 i 1aa k.p.w.

²⁰ Zob. A. Marek, dz. cyt., s. 217.

- stwierdzenie popełnienia wykroczenia za pomocą przyrządu kontrolno-pomiarowego lub urządzenia rejestrującego, a sprawca nie został schwytany na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem i nie zachodzi wątpliwość co do sprawcy czynu (art. 97 § 1 pkt 3 k.p.w.),

a ponadto stosuje się je, gdy:

- popełniony czyn jest objęty postępowaniem mandatowym, a więc za popełnione wykroczenie może być nałożona grzywna w drodze mandatu karnego,
- sprawca jest objęty postępowaniem mandatowym, tj. ma ukończone 17 lat, jest poczytalny w chwili popełnienia czynu i ukarania, nie korzysta z immunitetów zakrajowych czy krajowych materialnoprawnych²¹, a także wyraża zgodę na przyjęcie lub zapłacenie mandatu karnego.

Zakazy stosowania postępowania mandatowego określają art. 96 § 2 i art. 97 § 2 k.p.w. Nie można nałożyć mandatu karnego w przypadku, gdy:

- za wykroczenie należałoby orzec środek karny,
- wystąpi zbieg przestępstwa z wykroczeniem,
- sprawca jednym czynem naruszył dwa lub więcej przepisów ustawy (zbieg przepisów ustawy określonym w art. 9 § 1 k.w.) i chociażby na jeden z nich nie może być nałożona grzywna w drodze mandatu karnego,
- sprawca wykroczenia odmówił przyjęcia mandatu karnego.

Pierwszy zakaz obejmuje dwie sytuacje. Pierwsza z nich to sytuacja, gdy w przypadku popełnienia wykroczenia przepis przewiduje obligatoryjne zastosowanie środka karnego. Przykładem takiej sytuacji jest ujawnienie kierowania pojazdem w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka (art. 87 k.w.) czy ujawnienie nieuprawnionego posiadania bądź używania urządzeń świetlnych albo dźwiękowych stanowiących wyposażanie pojazdu uprzywilejowanego (art. 96a k.w.).

W drugiej sytuacji zakaz stosowania postępowania mandatowego występuje, gdy przepis przewiduje możliwość fakultatywnego orzeczenia środka karnego. W tym przypadku mandatu nie należy stosować, jeżeli z okoliczności zdarzenia wynika, że taki środek sąd może i powinien orzec. Przykładem sytuacji, w której nie należy stosować postępowania mandatowego, jest szalbierstwo polegające np. na wyłudzeniu pożywienia w barze (art. 121 k.w.). W przypadku gdy sprawca nie uiści zapłaty za posiłek, konieczne byłoby orzeczenie środka karnego w postaci obowiązku zapłaty równowartości wyłudzonego mienia, co przewidziane jest w art. 121 § 3 k.w. Podobnie jest w przypadku kradzieży sklepowej, gdy sprawca uszkodził lub skonsumował skradzioną rzecz i nie uiścił w zamian jej równowartości (np. w sklepie wziął z regału puszkę napoju, otworzył ją i wypił jej zawartość, nie płacąc za nią). Przepis art. 119 § 4 k.w. przewiduje możliwość zastosowania środka karnego w postaci obowiązku

²¹ Zob. T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 374.

zapłaty równowartości skradzionej rzeczy w przypadku, gdy sprawca nie zapłaci za skradziony towar.

Zbieg przestępstwa z wykroczeniem następuje, gdy czyn będący wykroczeniem wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa. Wówczas orzeka się za przestępstwo i za wykroczenie, z tym że jeżeli orzeczono za przestępstwo i za wykroczenie karę lub środek karny tego samego rodzaju, wykonuje się surowszą karę lub środek karny (art. 10 § 1 k.w.). W takim wypadku sprawca może ponieść osobno odpowiedzialność za przestępstwo lub za wykroczenie (np. kierujący pojazdem dopuszcza się zagrożenia w ruchu drogowym – art. 86 § 1 k.w., znajdując się w stanie nietrzeźwości – art. 178a k.k.).

Nie ma też znaczenia, z jakim przestępstwem ze względu na tryb ścigania zbiega się wykroczenie. W każdym przypadku zbieg przestępstwa z wykroczeniem podlega rozpoznaniu na drodze sądowej. Również wtedy, gdy mamy do czynienia ze zbiegiem przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego z wykroczeniem²².

Zbieg przepisów ustawy zachodzi, gdy czyn wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy (art. 9 § 1 k.w.). W przypadku takiego zbiegu postępowanie mandatowe jest możliwe jedynie, gdy jest dopuszczalne w zakresie wszystkich naruszonych przepisów²³. Typowym przykładem zbiegu przepisów ustawy jest kierowanie pojazdem samochodowym po drodze publicznej bez włączonych świateł mijania i bez zapiętych pasów bezpieczeństwa. W tym wypadku nie ma przesłanki ujemnej stosowania postępowania mandatowego. Przy założeniu, że kierujący pojazdem będzie znajdował się jeszcze w stanie po użyciu alkoholu, występuje zachowanie polegające na naruszaniu znajdujących się w zbiegu trzech przepisów, tj. art. 87 § 1 k.w., art. 88 k.w. i art. 97 k.w. w zw. z art. 39 ust. 1 *Ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym*, w którym występuje omawiana przesłanka ujemna. Za wykroczenie z art. 87 § 1 k.w. obligatoryjnie orzeka się środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdu (art. 87 § 3 k.w.).

Z art. 97 § 2 k.p.w. wynika kolejny zakaz stosowania postępowania mandatowego, w myśl którego sprawca wykroczenia ma prawo odmówić przyjęcia mandatu karnego. W takiej sytuacji należy pamiętać, że policjant powinien wystąpić do sądu z wnioskiem o ukaranie.

²² Zob. tamże, s. 370.

²³ Zob. *Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach...*, dz. cyt., art. 96 § 2 zdanie drugie.

7. Rodzaje mandatów karnych

Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia przewiduje trzy rodzaje mandatów karnych:

- tzw. gotówkowy, wydawany ukaranemu po uiszczeniu grzywny bezpośrednio funkcjonariuszowi, który ją nałożył,
- kredytowany, wydawany ukaranemu za pokwitowaniem odbioru,
- zaoczny.

Mandatem gotówkowym może być nałożona grzywna jedynie wobec osoby czasowo przebywającej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub nie-mającej stałego miejsca zamieszkania albo pobytu. Mandat taki staje się prawomocny z chwilą uiszczenia grzywny funkcjonariuszowi, który ją nałożył. Do kategorii osób, które mogą być ukarane tym mandatem, należy zaliczyć cudzoziemców przebywających czasowo na terytorium RP (np. turyści, cudzoziemcy przejeżdżający przez Polskę tranzytem), obywateli polskich nie mających stałego miejsca zamieszkania lub pobytu (np. bezdomni czy posiadający stałe miejsce pobytu za granicą naszego kraju).

Mandatem kredytowanym może być nałożona grzywna jedynie wobec osoby innej niż ww. Mandat powinien zawierać pouczenie o obowiązku uiszczenia grzywny w terminie 7 dni od daty przyjęcia mandatu oraz o skutkach nieuiszczenia grzywny w terminie. Staje się on prawomocny z chwilą pokwitowania jego odbioru przez ukaranego. W tej kategorii osób będą osoby mające stałe miejsce zamieszkania lub pobytu na terytorium Polski oraz mające miejsce stałego zamieszkania lub pobytu na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Mandatem karnym zaocznym można nałożyć grzywnę w razie stwierdzenia wykroczenia, którego sprawcy nie zastano na miejscu jego popełnienia, gdy nie zachodzi wątpliwość co do osoby tego sprawcy; mandat taki pozostawia się wówczas w takim miejscu, aby sprawca mógł go niezwłocznie odebrać. Może on być nałożony np. w przypadku parkowania pojazdu w miejscu niedozwolonym, gdy funkcjonariusz Policji widział odchodzącego od samochodu kierującego tym pojazdem, lub w sytuacji, gdy znanego policjantowi dozorca nieruchomości, który wbrew obowiązkowi nie utrzymuje w należyтым stanie sanitarnym nieruchomości, nie zastano na miejscu.

8. Wysokość grzywny nakładanej w drodze mandatu karnego

Granice wysokości grzywny nakładanej w drodze mandatu karnego określają art. 96 § 1–1b k.p.w. i art. 24 § 1 k.w. Zawiera się ona w przedziale od 20 (dolna granica) do 500 zł (górna granica), a w przypadku zbiegu przepisów ustawy do 1000 zł. W razie naruszeń przestrzegania obowiązków lub warunków przewozu drogowego wymienionych w załączniku nr 1 i 2 do *Ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym*, w których oskarżycielem publicznym jest właściwy organ Inspekcji Transportu Drogowego lub Policji – można nałożyć grzywnę w wysokości do 2000 zł (art. 96 § 1a pkt 2). W razie popełnienia jednego z wykroczeń określonych w art. 54–56 i art. 57a *Ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych* można nałożyć grzywnę w wysokości 2000 zł (art. 96 § 1aa k.p.w.)²⁴. W sprawach, w których oskarżycielem publicznym jest organ Państwowej Inspekcji Pracy, można nałożyć grzywnę w wysokości do 2000 zł, a nawet do 5000 zł (art. 96 § 1a i 1b k.p.w.).

Nie oznacza to jednak, że w każdym wypadku ujawnienia wykroczenia funkcjonariusz może nałożyć grzywnę we wskazanych wyżej przedziałach kwotowych. Sztywną wysokość grzywny – 2000 zł kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia przewiduje za wskazane wyżej wykroczenia z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych. Kwota ta jest dolną granicą grzywny przewidzianej za wskazane w niej wykroczenia. Jednak w innych wypadkach zgodnie z § 95 zarządzenia nr 323 komendanta głównego Policji ustalając wysokość grzywny, należy uwzględnić: granice grzywny przewidziane w naruszonem przepisie, wskazania przepisów wydanych na podstawie art. 95 § 6 k.p.w., w miarę możliwości dyrektywy wymiaru kary określone w art. 24 § 3 i art. 33 § 1–4 k.w.

Na wysokość górnej granicy grzywny nałożonej w drodze mandatu karnego wpływa wysokość grzywny przewidziana w konkretnym przepisie karnym, gdy jest ona niższa od tej przewidzianej w art. 96 § 1 k.p.w. Wysokość grzywny niższa niż górna granica wskazana w ww. przepisie występuje m.in. w art. 55 k.w. – kąpiel w miejscu niedozwolonym, art. 64 k.w. – nieoznakowanie nieruchomości, nieoświetlenie tabliczki z numerem nieruchomości, art. 77 k.w. – nieostrożność przy trzymaniu zwierząt, art. 79 § 1 k.w. – zaniechanie oświetlenia miejsc dostępnych dla publiczności czy art. 123 k.w. – kradzież ogrodowa. Górna granica grzywny w przypadku popełnienia tych wykroczeń wynosi 250 zł. Oznacza to, że funkcjonariusz Policji nakładając grzywnę w drodze

²⁴ Zob. Zmiany wprowadzone *Ustawą z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. Nr 217, poz. 1280), art. 1 ust. 1 pkt 20, 21 i art. 9 ust. 1 pkt 4.

mandatu karnego, nie może nałożyć grzywny wyższej niż przewidziana w naruszonym przepisie.

Ograniczenia wysokości grzywny wynikają też z wydanego na podstawie art. 95 § 6 k.p.w. *Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń*, gdzie w załączniku, potocznie zwanym taryfikatorem, określono wysokości grzywien nakładanych na sprawców za niektóre rodzaje wykroczeń. Pewne kontrowersje związane z nakładaniem grzywny na podstawie taryfikatora wywołuje fakt sztywnego określenia kwot grzywien w przypadku części wykroczeń. Wiadomym jest, że pomimo podobieństw nie ma dwóch takich samych wykroczeń. Z kolei grzywna nakładana w drodze mandatu karnego, przewidziana w taryfikatorze jest w ocenie policjanta zbyt wysoka. Nie ma też przesłanek do zastosowania środka oddziaływania wychowawczego czy wystąpienia z wnioskiem o ukaranie, gdyż w pierwszym wypadku będzie to zbyt łagodna reakcja, a w drugim, ze względu na okoliczności wykroczenia, zbyt sformalizowana i stojąca w sprzeczności z zasadą szybkości i ekonomiki działania. Zasadne byłoby w tym wypadku zastosowanie innej niż wskazana w taryfikatorze wysokości grzywny w drodze mandatu, co w myśl idei taryfikatora wydaje się być niemożliwe.

W przypadku wykroczeń określonych w ustawie o transporcie drogowym należy wspomnieć, że wysokość grzywien jest określona w załącznikach 1 i 2 do tej ustawy.

Artykuł 24 § 3 i 33 k.w. określa tzw. dyrektywy wymiaru kary, które skierowane są do organów orzekających w sprawach o wykroczenia, a więc przede wszystkim do sądów, a nie Policji czy innych organów uprawnionych do karania mandatami karnymi. Policja (inny uprawniony organ) nie jest organem uprawnionym do orzekania w sprawach o wykroczenia, a jedynie nakłada grzywnę w drodze mandatu karnego. Jednak trudno sobie wyobrazić sytuację, w której policjant podejmuje decyzję o ukaraniu mandatem karnym, a więc karą grzywny, nie uwzględniając okoliczności wymienionych w art. 24 § 3 k.w. czy nie stosując się do ogólnych dyrektyw wymiaru kary²⁵ oraz okoliczności łagodzących i obciążających, wpływających na wymiar kary, wskazanych w art. 33 § 3 i 4 k.w.

W przypadku karania sprawcy wykroczenia, który dopuścił się dwóch lub więcej wykroczeń stanowiących odrębne czyny, za każdy z tych czynów policjant powinien nałożyć grzywnę w drodze odrębnych mandatów karnych. Suma grzywien nałożonych tymi mandatami może przekroczyć kwotę 1000 zł²⁶.

²⁵ Ogólne dyrektywy kary to: dyrektywa sprawiedliwości kary – współmierność kary do szkodliwości czynu, dyrektywa prewencji ogólnej – społeczne oddziaływanie kary wymierzonej sprawcy wykroczenia, dyrektywa prewencji szczególnej (indywidualnej) – oddziaływanie kary na sprawcę, któremu ją wymierzono. Szerzej zob. A. Marek, dz. cyt., s. 98–101; M. Bojarski, W. Radecki, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 256–259.

²⁶ Zob. Zarządzenie nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania..., dz. cyt., § 95 ust. 2.

9. Czynności związane z nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego

Algorytm czynności związanych z nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego przedstawia się następująco:

- 1) **Ujawnienie wykroczenia i jego sprawcy.**
- 2) **Szybka reakcja na ujawnione wykroczenie.**
- 3) **Wylegitymowanie sprawcy wykroczenia.**

Czynności wskazane w trzech pierwszych punktach algorytmu nie różnią się znacząco od czynności wykonywanych podczas stosowania środka oddziaływania wychowawczego i zostały opisane przy okazji omawiania tego zagadnienia.

4) **Krótkie czynności wyjaśniające.**

Podczas przeprowadzania tych czynności policjant postępuje jak w przypadku wykonywania czynności związanych z zastosowaniem środka oddziaływania wychowawczego. Dodatkowo powinien uzyskać od sprawcy wykroczenia dane zawarte w art. 24 § 3 k.w., tj. informacje o jego dochodach, warunkach osobistych i rodzinnych, stosunkach majątkowych i możliwościach zarobkowych, które będą miały znaczenie przy określeniu wysokości grzywny. Ustalenia te mają istotne znaczenie w przypadku reakcji na wykroczenia, w których nie jest przewidziana sztywna kwota grzywny, jak również w przypadku, gdy sprawca na dalszym etapie czynności związanych z nałożeniem mandatu karnego skorzysta z prawa do odmowy przyjęcia mandatu karnego i konieczne będzie skierowanie wniosku o ukaranie do sądu.

Jeżeli przedmiotem czynności jest wykroczenie ścigane na żądanie pokrzywdzonego, należy uzyskać od pokrzywdzonego żądanie ścigania, które w przypadku ukarania sprawcy wykroczenia na miejscu może się ograniczyć do zapisu w notatniku służbowym²⁷.

Policjant powinien też sprawdzić w załączniku do *Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r.* wysokość grzywny za dany czyn, jeżeli jest on objęty tym rozporządzeniem.

5) **Podjęcie decyzji o ukaraniu mandatem karnym i poinformowanie sprawcy o zastosowaniu postępowania mandatowego.**

Po podjęciu decyzji o ukaraniu mandatem karnym policjant, w myśl art. 97 § 3 k.p.w., powinien poinformować sprawcę wykroczenia o nałożeniu na niego mandatu karnego, określając: rodzaj mandatu, wysokość grzywny oraz za jakie wykroczenie kara jest nakładana.

6) **Pouczenie o prawie do odmowy przyjęcia mandatu karnego i związanych z tym konsekwencjach.**

Należy także poinformować sprawcę wykroczenia o przysługującym mu prawie do odmowy przyjęcia mandatu karnego i skutkach prawnych odmowy

²⁷ Zob. tamże, § 94 pkt 4.

przyjęcia mandatu (art. 97 § 3 k.p.w.). Skutek ten określa art. 99 k.p.w. i jest nim wystąpienie organu, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę w drodze mandatu, z wnioskiem o ukaranie do właściwego sądu rejonowego.

Przykładowe poinformowanie sprawcy wykroczenia o nałożeniu na niego mandatu karnego powinno wyglądać następująco: „Za zaśmieszenie papierami miejsca dostępnego dla publiczności nakładam na pana/panią grzywnę w drodze mandatu karnego kredytowanego w wysokości 50 zł. Jednocześnie informuję, że przysługuje panu/pani prawo do odmowy przyjęcia mandatu karnego, czego skutkiem będzie konieczność wystąpienia na pana/panią z wnioskiem o ukaranie do sądu rejonowego. Czy przyjmuje pan/pani mandat?”

Należy pamiętać, że określając i powiadamiając sprawcę o wysokości grzywny, nie należy dopuszczać do targowania się. Rodzi to niepotrzebne napięcie, a także tworzy dwuznaczną sytuację, w której sprawca może mylnie odebrać ją za komunikat – zachętę do niezgodnego z prawem załatwienia sprawy.

Ponadto w przypadku naruszenia przez sprawcę przepisów ruchu drogowego stanowiących wykroczenia w ruchu drogowym podlegające rejestracji policjant winien poinformować o liczbie punktów karnych. Należy zwrócić uwagę, że w myśl obecnie obowiązującego § 9 *Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego* osoba zainteresowana ma prawo uzyskać od Policji ustną informację lub zaświadczenie o wpisach w ewidencji, ostatecznych i tymczasowych, dotyczących punktów odpowiadających dokonanym przez siebie naruszeniom. Informacji udziela się lub zaświadczenie wydaje w każdej jednostce organizacyjnej Policji posiadającej odpowiednie możliwości techniczne.

7) Wypełnienie formularza mandatu karnego po wyrażeniu zgody na przyjęcie mandatu karnego.

Mandat karny powinien być wypisany w sposób czytelny i w miarę możliwości bez pomyłek, zgodnie z przeznaczeniem poszczególnych rubryk blankietu. Wzór formularza mandatu karnego i sposób nakładania grzywien w drodze mandatu określa *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego*. Sposób wypełnienia mandatu karnego kredytowanego określa § 4 tego rozporządzenia.

Funkcjonariusz, nakładając na sprawcę wykroczenia mandat karny kredytowany, po oddzieleniu części „A” i „B” od części „C”–„E”:

- na odcinku „A” formularza wpisuje wysokość nałożonej grzywny. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby kwotę grzywny wypisać liczbą i słownie,
- na odcinku „C” formularza: wpisuje wysokość nałożonej grzywny, oznacza rodzaj mandatu oraz wypełnia rubryki dotyczące ukaranego zgodnie z opisem; w razie niemożności stwierdzenia numeru PESEL wpisuje datę urodzenia ukaranego, rodzaj i charakter wykroczenia oraz kwalifikację prawną. W przypadku naruszenia przepisów o ruchu drogowym wpisuje liczbę punk-

tów przewidzianych za to naruszenie na podstawie odrębnych przepisów²⁸, swój numer służbowy, datę nałożenia mandatu oraz składa swój podpis. Należy pamiętać o tym, że druki mandatów są drukami samokopiującymi, dlatego przed wypisaniem mandatu oddzielając odcinek „A” i „B” od pozostałych odcinków, należy włożyć twardą podkładkę uniemożliwiającą skopiowanie się zapisów z odcinka „A” na inne odcinki mandatów. Po wypisaniu sprawca wykroczenia potwierdza przyjęcie mandatu karnego kredytowanego, składając czytelny podpis na odcinku „C” formularza.

Sposób wypełnienia mandatu karnego uiszczanego w gotówce (tzw. gotówkowego) określa § 5 ww. rozporządzenia. Funkcjonariusz nakładając na sprawcę wykroczenia ten mandat karny, wypełnia odcinek „C” formularza w taki sam sposób jak w przypadku mandatu karnego kredytowanego. Sprawca wykroczenia potwierdza przyjęcie mandatu karnego uiszczanego w gotówce, składając czytelny podpis na odcinku „C” formularza.

Sposób wypełnienia mandatu karnego zaocznego określono w § 7 ww. rozporządzenia. Funkcjonariusz wypełnia ten mandat w taki sam sposób jak mandat karny kredytowany. Sprawcy wykroczenia ukaranemu mandatem karnym zaocznym pozostawia się odcinki „A”, „B” i „C” formularza.

8) Wręczenie właściwych odcinków(odcinka) mandatu za potwierdzeniem odbioru.

Przed wyrwaniem i wręceniem właściwych odcinków mandatu karnego należy odebrać od sprawcy wykroczenia pokwitowanie odbioru na wypełnionym odcinku „C” mandatu karnego. Podpis powinien być czytelny. W praktyce policjanci dość często stosują inną taktykę postępowania. Najpierw dają do podpisu odcinek „C” mandatu, a dopiero potem wypełniają mandat. Takie postępowanie jest podyktowane obawą, że sprawca po wypełnieniu mandatu zmieni zdanie i odmówi jego przyjęcia. W konsekwencji spowoduje to konieczność sporządzania dodatkowej dokumentacji. Taki sposób postępowania jest niewłaściwy i rodzi podejrzenia ukaranego co do nieuczciwych intencji policjanta nakładającego grzywnę w drodze mandatu.

W przypadku mandatu karnego kredytowanego z bloczka mandatowego należy wyrwać odcinki „A”, „B” i „C” formularza mandatu i przekazać sprawcy wykroczenia. Jednocześnie należy pouczyć go o konieczności uiszczenia nałożonej grzywny w terminie 7 dni od daty przyjęcia mandatu karnego i skutkach nieuiszczenia tej kwoty we wskazanym terminie, a więc o możliwości ściągnięcia grzywny w drodze egzekucji administracyjnej (art. 100 k.p.w.).

W przypadku mandatu karnego gotówkowego z bloczka mandatowego należy wyrwać odcinek „C” i przekazać sprawcy wykroczenia. Grzywna nałożona w drodze takiego mandatu karnego musi być uiszczona polskimi środkami płatniczymi funkcjonariuszowi ją nakładającemu. W przypadku gdy osoba nie

²⁸ *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego* (Dz.U. z 2012 r., poz. 488), załącznik nr 1.

dysponuje polskimi środkami płatniczymi, a ma możliwość zapłacenia grzywny, gdyż ma inne środki płatnicze (pieniądze obce, karty płatnicze), należy takiej osobie umożliwić pozyskanie polskich środków płatniczych, np. poprzez umożliwienie pobrania ich z bankomatu lub wymianę w punkcie wymiany walut.

Wręczając ukaranemu właściwe odcinki mandatu karnego, należy mu oddać wszystkie dokumenty, które w trakcie interwencji był zobowiązany funkcjonariuszowi na jego polecenie okazać, np. dowód osobisty, prawo jazdy.

Mandat karny zaoczny można pozostawić osobie pełnoletniej, która zobowiąże się do przekazania go sprawcy wykroczenia. Osoba ta potwierdza otrzymanie odcinków „A”, „B” i „C”, wpisując swoje imię, nazwisko i adres zamieszkania na odwrocie odcinka „E” oraz potwierdzając prawdziwość tych danych własnoręcznym podpisem. W razie niemożności doręczenia osobiście sprawcy wykroczenia odcinków formularza mandatu karnego umieszcza się na drzwiach mieszkania sprawcy wykroczenia lub w miejscu widocznym na nieruchomości lub ruchomości, w tym na pojeździe należącym do sprawcy bądź przez niego użytkowanym, zawiadomienie, w którym powinno się wskazywać, gdzie i kiedy odcinki mandatu karnego pozostawiono oraz że należy je odebrać w ciągu 7 dni, wraz z pouczeniem, że odcinki mandatu karnego nieodebrane w terminie uważa się za doręczone.

W przypadku stwierdzenia wykroczenia za pomocą urządzenia pomiarowego lub kontrolnego rejestrującego obraz funkcjonariusz, nakładając na sprawcę wykroczenia mandat karny zaoczny, może wysłać mu przesyłką poleconą odcinki „A”, „B” i „C” formularza wraz z zarejestrowanym obrazem, po usunięciu z niego wizerunków innych osób niż sprawca zarejestrowanego wykroczenia.

9) Zakończenie interwencji.

Kończąc interwencję, policjant powinien oddać honor i żegnając się zwrotem grzecznościowym, zwolnić sprawcę wykroczenia z miejsca interwencji. Następnie powinien zakończyć rozpisanie interwencji w notatniku służbowym i powiadomić dyżurnego jednostki o sposobie zakończenia interwencji.

10. Czynności wyjaśniające w postępowaniu mandatowym

Przed nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego można przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności wyjaśniające. Czynności te powinny być podjęte niezwłocznie po ujawnieniu wykroczenia.

W przypadku schwytania sprawcy wykroczenia na gorącym uczynku lub bezpośrednio po popełnieniu wykroczenia ukaranie mandatem karnym nie może

nastąpić po upływie 14 dni od daty ujawnienia wykroczenia. Jeżeli popełnienie wykroczenia stwierdzono naocznie pod nieobecność sprawcy, a nie ma wątpliwości co do jego osoby, nałożenie grzywny w drodze mandatu nie może nastąpić po upływie 90 dni. W przypadku ujawnienia wykroczenia za pomocą przyrządu kontrolno-pomiarowego lub urządzenia rejestrującego, a sprawca nie został schwytany na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem, i gdy nie zachodzi wątpliwość co do osoby sprawcy czynu, nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego nie może nastąpić po upływie 180 dni od daty ujawnienia czynu²⁹.

Zwrot „czynności w niezbędnym zakresie” oznacza takie ustalenia, które są konieczne do zastosowania postępowania mandatowego³⁰. Będą to czynności zmierzające do ustalenia okoliczności zdarzenia oraz mające na celu wyeliminowanie wątpliwości co do faktu popełnienia czynu, osoby sprawcy i jego winy (np. ustalenie danych dotyczących tożsamości sprawcy wykroczenia, pokrzywdzonego i ewentualne uzyskanie od niego żądania ścigania sprawcy wykroczenia przy wykroczeniach ściganych na żądanie, ustalenie ewentualnych świadków wykroczenia, okoliczności wskazujących na brak istnienia przesłanek ujemnych stosowania postępowania mandatowego czy pozwalających ocenić stopień społecznej szkodliwości czynu). W ramach tych czynności policjant będzie też musiał ustalić inne okoliczności mające wpływ na wysokość grzywny, takie jak dochody sprawcy, jego warunki osobiste, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe³¹. Z reguły są one podejmowane i kończone na miejscu popełnienia wykroczenia oraz udokumentowane w notatniku służbowym i innej niezbędnej dokumentacji ze zdarzenia będącego wykroczeniem, takiej jak pokwitowanie za zatrzymaną dokument (np. prawo jazdy, dowód rejestracyjny), karta rejestracyjna punktów karnych czy dokumentacja dotycząca kolizji drogowej.

Jednak nie zawsze wszystkie istotne okoliczności zdarzenia umożliwiające podjęcie decyzji o ukaraniu sprawcy wykroczenia mandatem karnym są możliwe do ustalenia na miejscu zdarzenia. Tak jest w przypadku zarejestrowania wykroczenia za pomocą urządzenia rejestrującego prędkość typu fotoradar. Pomimo ujawnienia wykroczenia i wizerunku kierującego pojazdem po odczytaniu zdjęcia z nośnika informacji fotoradaru nie ma pewności co do sprawcy wykroczenia. Na podstawie dostępnych baz danych można jedynie z pewnością ustalić, kto jest właścicielem pojazdu. Nie zawsze jednak właściciel pojazdu będzie kierującym tym pojazdem w chwili zarejestrowania wykroczenia. W tym wypadku niezbędne będzie podjęcie czynności wyjaśniających, polegających na prowadzeniu korespondencji, a co za tym idzie, wymagających czasu. W takiej sytuacji czas prowadzenia czynności jest wydłużony do maksymalnie 180 dni.

²⁹ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. *Kodeks postępowania w sprawach...*, dz. cyt., art. 97 § 1.

³⁰ Zob. J. Lewiński, *Komentarz do kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia*, Warszawa 2005, s. 274.

³¹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń*, dz. cyt., art. 24 § 3.

Po upływie terminu czynności wyjaśniających przewidzianych dla postępowania mandatowego organ, którego funkcjonariusz nie nałożył w tym terminie grzywny w drodze mandatu karnego, powinien wystąpić z wnioskiem o ukaranie do sądu.

11. Dokumentowanie nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego

Oprócz wypisania formularza mandatu karnego policjanci (mający obowiązek prowadzić notatniki służbowe) są zobowiązani udokumentować w notatniku służbowym nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego. Ogólne zasady dokonywania takiego zapisu w notatniku są wskazane w § 4 i 5 wytycznych nr 2 komendanta głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r.³²

W przypadku nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego dodatkowo należy odnotować w notatniku rodzaj mandatu karnego, jego wysokość, serię i numer blankietu mandatu, za jakie wykroczenie mandat nałożono oraz fakt odmowy przyjęcia mandatu karnego, jeżeli sprawca wykroczenia skorzystał z tego prawa. Zapisując dane sprawcy wykroczenia, oprócz danych dotyczących jego tożsamości należałoby wpisać także dane określone w art. 24 § 3 k.w., tj. okoliczności, które wpływają na wysokość wymiaru kary grzywny. Są to dochody sprawcy, jego warunki osobiste i rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe. W przypadku kiedy sprawca wykroczenia jest ukarany za wykroczenie drogowe podlegające rejestracji w ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego, należy także wypełnić kartę rejestracyjną punktów karnych, a w notatniku odnotować dane niezbędne do jej sporządzenia i fakt sporządzenia karty (przykładowe zapisy w notatniku z ukarania sprawcy wykroczenia mandatem karnym i wypełnienia mandatu karnego – patrz załączniki 2–6)³³.

³² Patrz rozdział dotyczący dokumentowania czynności w notatniku służbowym.

³³ Zasady wypełniania dokumentacji związanej z kontrolą ruchu drogowego zob. P. Sochacki, J. Potalski, *Wzory wypełniania dokumentów z ruchu drogowego*, Słupsk 2009, www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl.

12. Postępowanie w przypadku odmowy przyjęcia mandatu karnego

W razie odmowy przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczenia w wyznaczonym terminie grzywny nałożonej mandatem zaocznym organ, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, występuje do sądu z wnioskiem o ukaranie. We wniosku tym należy odnotować informację, że obwiniony odmówił przyjęcia mandatu albo nie uiścił grzywny nałożonej mandatem zaocznym, a w miarę możliwości podać także przyczyny odmowy. Kwestię tę reguluje art. 99 k.p.w.

Z odmowy przyjęcia mandatu karnego sporządza się zapis w notatniku służbowym oraz notatkę urzędową. Zapis w notatniku powinien zawierać (oprócz informacji wskazanych w poprzednim rozdziale) także informację o skorzystaniu przez sprawcę z prawa do odmowy przyjęcia mandatu karnego oraz dodatkowe dane, które policjant jest w stanie ustalić na miejscu wykonania czynności, a które w późniejszym czasie mogą być przydatne do sporządzenia wniosku o ukaranie. Należy pamiętać, że już na miejscu popełnienia wykroczenia zaczyna on realizować cele czynności wyjaśniających określone w art. 54 § 1 k.p.w., a więc ustala, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie, i zbiera dane niezbędne do jego sporządzania (te, które wskazuje art. 57 k.p.w.).

Jeżeli na miejscu popełnienia wykroczenia znajduje się osoba podejrzana o popełnienie wykroczenia, wskazane jest poinformowanie jej przy pierwszym wysłuchaniu o obowiązku wynikającym z art. 38 § 2 k.p.w., czyli obowiązku wskazania adresu dla doręczeń w kraju oraz konsekwencji jego niewskazania. Informację o tym należałoby umieścić w treści zapisu w notatniku i notatki urzędowej.

Dane z odmowy przyjęcia mandatu karnego za popełnione wykroczenie, (zapisane w notatniku służbowym), powinny być wpisane do notatki urzędowej, która w rozwinięciu powinna zawierać podstawowe i niezbędne informacje z ustaleń poczynionych na miejscu ujawnienia wykroczenia, a dotyczących okoliczności samego zdarzenia będącego przedmiotem podejmowanych czynności służbowych, danych i roli uczestników tego zdarzenia oraz czynności, które zostały podjęte bezpośrednio na miejscu. Dlatego też już w notatce powinny być zawarte chronologicznie:

- informacje o zdarzeniu pozwalające określić ustawowe znamiona wykroczenia będącego przedmiotem czynności wyjaśniających, które pozwolą na określenie wstępnej kwalifikacji prawnej czynu,
- jak najpełniejsze dane dotyczące sprawcy wykroczenia, takie jak: dane personalne (imię, nazwisko, imiona rodziców, nazwisko panięńskie matki, data i miejsce urodzenia, nr PESEL, adres zamieszkania/pobytu), dane dotyczące sytuacji zarobkowej, materialnej i rodzinnej (miejsce zatrudnienia, wysokość zarobków, stan cywilny, liczba osób na utrzymaniu i kim one są dla sprawcy)

oraz dane dotyczące dokumentu tożsamości i innych dokumentów (np. prawa jazdy),

- informacje o zastosowaniu wobec sprawcy postępowania mandatowego, w tym: o rodzaju mandatu (kredytowany, tzw. gotówkowy), wysokości grzywny nakładanej w drodze mandatu karnego, pouczeniu o prawie odmowy przyjęcia mandatu i jego skutkach, skorzystaniu przez sprawcę wykroczenia z przysługującego mu prawa do odmowy przyjęcia mandatu i ewentualnych powodach tej odmowy.

Notatka powinna być napisana w sposób estetyczny i w miarę możliwości nie powinna zawierać błędów i skreśleń. Należy pamiętać, że dobrze sporządzona notatka urzędowa oraz dokumenty z innych czynności wyjaśniających wykonanych na miejscu popełnienia wykroczenia pozwolą policjantowi z zespołu ds. wykroczeń efektywniej przeprowadzić dalsze czynności wyjaśniające (przykładowy zapis w notatniku służbowym i notatka urzędowa z odmowy przyjęcia mandatu karnego – patrz załączniki 7–8).

13. Nieprawidłowości dotyczące nakładania grzywien w drodze mandatu karnego

Do najpoważniejszych nieprawidłowości związanych z nakładaniem grzywny w drodze mandatu karnego ujawnianych w ramach kontroli i nadzoru służbowego należą:

- 1) nieprawidłowe, niekompletne i często nieczytelne wypełnianie odcinków mandatów przez funkcjonariuszy (dane osobowo-adresowe), błędne wpisywanie kwot nałożonych mandatów (rozbieżność między kwotą zapisaną cyfrowo i słownie),
- 2) nakładanie mandatów kredytowanych na osoby nieposiadające stałego miejsca zamieszkania na terenie RP, co uniemożliwia wszczęcie postępowania egzekucyjnego,
- 3) ustalanie tożsamości sprawcy wykroczenia przez funkcjonariuszy na podstawie relacji ustnej karanego. W toku postępowania egzekucyjnego często okazuje się, że sprawcy wykroczeń podają dane (z pamięci) osób trzecich i podpisują się za nie, skutkiem czego pojawia się błąd co do osoby zobowiązanej (niesłuszne wystawienie tytułu wykonawczego),
- 4) nakładanie mandatów karnych na osoby, które nie ukończyły 17 roku życia,
- 5) nakładanie mandatów na wielokrotnych sprawców wykroczeń uchylających się od zapłaty grzywien (wymierzona kara nie przynosi pożądanego skutku,

umarzane są postępowania egzekucyjne z uwagi na brak środków do zajęcia, wystawianie kolejnego tytułu wykonawczego na sprawcę, który ma już kilkadziesiąt nieuregulowanych mandatów, powoduje powstawanie kosztów związanych ze wszczęciem egzekucji, a należności za mandaty pozostają nadal nieuregulowane – kosztami egzekucyjnymi obciążany jest wojewoda/wierzyciel),

- 6) przetrzymywanie druków nałożonych mandatów karnych, przewlekłe rozliczanie się z urzędem wojewódzkim (zdarza się, że opóźnienia sięgają nawet kilku miesięcy), powoduje to brak możliwości przypisania danej wpłaty do konkretnego przypisu należności,
- 7) wprowadzanie w błąd osób ukaranych co do sposobu zapłacenia grzywny – informowanie ukaranego, że może zapłacić w ratach lub w przeciągu miesiąca,
- 8) niewłaściwe informowanie ukaranego o skutkach prawnych podpisania mandatu, tzn. wskazywanie, że istnieje możliwość odwołania się od mandatu do sądu, pomijając fakt, że nie zwalnia to osoby, która podpisała mandat, od uregulowania grzywny w terminie 7 dni.

W praktyce występują też inne nieprawidłowości związane z postępowaniem mandatowym i stosowaniem środków oddziaływania wychowawczego. Należy tu zwrócić uwagę na często występujący fakt nakładania grzywien za czyny stanowiące niekaralną formę stadialną wykroczenia (np. w sytuacji domniemanego usiłowania spożywania napojów alkoholowych w miejscu do tego nie przeznaczonym – art. 43¹ ust. 2 *Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* w rzeczywistości będącego przygotowaniem do popełnienia wykroczenia. Kilkakrotnie spotkałem się z sytuacją, kiedy policjant nałożył grzywnę za wykroczenie określone w art. 43¹ ust. 2 ww. ustawy, gdy z okoliczności zdarzenia wynikało, że sprawca jedynie czynił przygotowania do popełnienia tego wykroczenia (np. wyciągnął zamkniętą butelkę z napojem alkoholowym i postawił ją na ławce, czy też otworzył na oczach policjanta napój alkoholowy, ale jeszcze nie podjął próby jego spożycia). Pamiętać należy, że zgodnie z art. 11 § 1 k.w. odpowiada za usiłowanie, kto w zamiarze popełnienia czynu zabronionego swoim zachowaniem bezpośrednio zmierza do jego dokonania, które jednak nie następuje. Określenie „bezpośrednio zmierza” należy rozumieć jako zachowanie zmierzające wprost do dokonania czynu, a więc można powiedzieć, że sprawca realizuje ostatnią czynność przed dokonaniem, jakim jest np. wypicie chociażby łyku napoju alkoholowego. Usiłowaniem będzie zatem podniesienie butelki z napojem alkoholowym do ust w celu jego spożycia.

Policjant nie może też w sposób dowolny szafować wysokością grzywny w drodze mandatu karnego. Szczególnie w przypadku, gdy przepisy wykonawcze (taryfikator) nie wskazują w sposób sztywny wysokości grzywny za dane wykroczenie. Wysokość grzywny nie może być symptomem odwetu funkcjonariusza na sprawcy wykroczenia za sposób jego zachowania wobec tego funkcjonariusza w trakcie podjętej interwencji. Wysokość ta powinna wynikać

z rzetelnej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu i innych okoliczności mających wpływ na wysokość grzywny, przy zastosowaniu zasad procesowych postępowania w sprawach o wykroczenia. Niestosowanie się do nich jest przekroczeniem uprawnień stanowiącym naruszenie prawa i zasad etyki zawodowej policjanta, a co za tym idzie, może za sobą pociągnąć odpowiedzialność nie tylko dyscyplinarną.

Nie jest też właściwe wpływanie przez przełożonych na policjantów, aby dla poprawienia statystyk nie stosowali przewidzianych prawem środków oddziaływania wychowawczego, a karali mandatami czy kierowali do sądu wnioski o ukaranie za popełnione wykroczenia. Należy przypomnieć, że takie zachowanie jest niezgodne z omawianymi wyżej zasadami oportunistów i preferencji środków pozakarnych. Ostatnio staje się też przedmiotem zainteresowania organów kontrolnych Policji czy też organów ścigania w przypadku doniesień o tzw. progach satysfakcji przyjmowanych przez przełożonych w wynikach w służbie uzyskiwanych przez podwładnych policjantów.

Załączniki

Załącznik 1. Zapis w notatniku służbowym interwencji zakończonej zastosowaniem środka oddziaływania wychowawczego

Data i godz.	Interwencja własna w miejscu publicznym.
14:25	Plac Stary Rynek przy fontannie.
IWP	Mężczyzna wyrzucił pudełko po papierosach, zaśmiecając plac przy fontannie. Powiadomiłem dyżurnego o podjęciu interwencji.
L	Legitymowany: Jan POKORNY, s. Leona, Jadwigi z d. Kot, ur. 23.09.1970 r. w Słupsku, PESEL 70092307157, zam. 76-200 Słupsk, ul. Na Wzgórzu 90 m. 13.
	Dowód osobisty ABC 111213, wyd. przez Prezydenta m. Słupska
P	Legitymowany i dowód sprawdzony w bazie KSIP – nie poszukiwany/nie utracony. Pouczyłem ww., że takie zachowanie jest wykroczeniem z art. 145 k.w. – zaśmieszenie miejsca dostępnego dla publiczności.
	Polecilem podnieść papier i wyrzucić do kosza. Sprawca wykonał polecenie i przeprosił za swoje zachowanie. Ostrzegłem go, że w razie ponownego popełnienia wykroczenia zastosuję surowsze środki,
UP	i poinformowałem o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób legitymowania. Następnie sprawcę zwolniłem.
14.35	Zakończenie interwencji, powiadomienie dyżurnego.

Załącznik 2. Zapis w notatniku służbowym interwencji zakończonej zastosowaniem mandatu karnego

Data i godz.	Interwencja zlecona w miejscu publicznym
17:30	Z polecenia dyżurnego KP I udałem się na ul. Wojska Polskiego, gdzie
IZP	przy posesji nr 5 (deptak) zgłaszano niezachowanie środków ostrożności przy trzymaniu psa. Podjęcie interwencji, powiadomienie dyżurnego.
	Na miejscu zauważyłem psa, który podbiegał do przechodniów, szczekając na nich, a następnie wracał do siedzących na ławce dwóch mężczyzn, którym zachowanie psa sprawiało radość. Ustaliłem
L1	właściciela psa. Polecilem mu go uspokoić i uwiązać na smyczy.
	Legitymowany 1: właściciel psa
	Krzysztof NOGALSKI, s. Tadeusza i Jadwigi z d. Nowak,
	ur. 13.02.1988 r. w Słupsku, PESEL 880213133,
	zam. 76-200 Słupsk, ul. Wojska Polskiego 9 m. 1.
	Dowód osobisty ABC 111213, wyd. przez Prezydenta m. Słupska.
	Kawaler, zarejestrowany jako bezrobotny bez prawa do zasiłku, nie ma nikogo na utrzymaniu. Zajmuje się pracami dorywczymi, dochód
	– ok. 500 zł miesięcznie.
L2	Legitymowany 2:
	Tymoteusz GAJDA, s. Henryka i Marioli z d. Kowalewska,
	ur. 05.11.1987 r. w Uście, PESEL 871105157,
	zam. Słupsk, ul. Wileńska 4 m. 12.
	Dowód osobisty AAD 12354, wyd. przez Prezydenta m. Słupska.
	Kawaler, nie pracuje, na utrzymaniu nie ma nikogo. Ww. sprawdzeni

Data i godz.	
	w bazie KSIP – nie są poszukiwani. Właściciela psa poinformowałem, że
	puszczanie psa bez smyczy jest wykroczeniem z art. 77 k.w. W trakcie
	rozpytania pan Nogalski podważał zasadność trzymania psa na smyczy
	i nie chciał podporządkować się poleceniu uwiązania psa.
	Po wykonaniu polecenia stwierdził, że i tak będzie puszczał psa luzem.
MKK1	W związku z popełnionym wykroczeniem przez pana Nogalskiego
100 zł	poinformowałem go, że nakładam na niego mandat karny
CH123456	kredytowany w wysokości 100 zł, pouczyłem o prawie odmowy przyjęcia
	mandatu i konsekwencjach odmowy. Nogalski przyjął mkk w wysokości
	100 zł, seria i nr CH 123456.
PU	Pouczyłem ich o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo
	prokuratora na sposób legitymowania i zwolniłem. Obaj odeszli
18:00	w kierunku ul. Wileńskiej. O zakończeniu interwencji powiadomiłem
	dyżurnego.

Załącznik 3. Mandat karny z wykroczenia porządkowego – wzór

-nazwa i adres urzędu	
POMORSKI URZĄD WOJEWÓDZKI O/Z SŁUPSK	
76-200 SŁUPSK ul. Jana Pawła II 1	
nr rachunku urzędu	
0 6 1 0 1 0 1 1 4 0 0 1 6 9 1 3 1 3 9 1 0 0 0 0 0 0	
kwota słownie	kwota
sto złotych	100,-
Ukarany - imię i nazwisko	
Ukarany - adres	
Numer PESEL ukaranego	
MANDAT KARNY SERIA Ch NUMER 123456	
Opłata: 	
06	

Odcinek A – dla posiadacza rachunku

odcinek „A”

MANDAT KARNY		SERIA Ch	NUMER 123456
Na podstawie art. 95 § 1 i art. 96 § 1 ustawy z dn. 24.08.01 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148) nałożono mandat karny w wysokości:			miejsce na pieczęć organu nakładającego mandat
zł 100 słownie sto złotych			
kredytowany / gotówkowy / zaoczny – zaznaczyć właściwy Krzysztof Nogalski s. Tadeusza (imię, nazwisko, imię ojca) lub (dane wskazujące sprawcę wykroczenia – osobę ukaraną mandatem karnym zaocznym)			
nr PESEL 8802131313133 Dowód osobisty ABC 111213 (nazwa i numer dokumentu, na podstawie którego ustalono tożsamość)			
wyd. Przez Prezydenta Miasta Słupska 76-200 Słupsk, ul. Wojska Polskiego 9 m. 1 (adres zamieszkania)			
pouczone o prawie odmowy przyjęcia mandatu karnego przyjmuję mandat i potwierdzam jego odbiór oraz zgadzam się uiścić grzywnę w wyznaczonym terminie za popełnienie wykroczenia: W dniu 13.09.2012 r. ok. 17.30 godz. w Słupsku na ul. Wojska Polskiego 5 wyprowadzając psa bez smyczy nie zachował zwykłych środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia art. 77 kw.; liczba punktów: (opis i kwalifikacja prawna wykroczenia)			
nr służbowy / identyfikacyjny 012345 Służbisty podpis funkcjonariusza	data: 2012.r. / 06. / 13. / Nogalski czytelny podpis osoby ukaranej	stempel dzienny opłata podpis	Odcinek C – dla osoby ukaranej

odcinek „C”

Załącznik 4. Zapis w notatniku służbowym kontroli drogowej pojazdu zakończonej zastosowaniem mandatu karnego

Data i godz.	Kontrola pojazdu.
19:30	<i>Ślupsk, ul. Sobieskiego na wysokości posesji nr 11.</i>
KP	<i>Kierujący pojazdem osobowym Opel Astra, nr rej. GS 11220, nie ustąpił pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na oznakowanym przejściu dla pieszych. Zatrzymałem pojazd w celu kontroli drogowej.</i>
	<i>Powiadomiłem dyżurnego.</i>
L	<i>Legitymowany – kierujący:</i>
	<i>Tomasz KOZŁOWSKI, s. Bogdana i Marii z d. Lipińska,</i>
	<i>ur. 12.09.1987 r. w Łęborku, PESEL 87091212336,</i>
	<i>zam. 76-200 Ślupsk, ul. Zamkowa 76/12.</i>
	<i>Dowód osobisty ABC 543211, wyd. przez Prezydenta m. Ślupska.</i>
	<i>Prawo jazdy: nr blankietu JA 00011, nr prawa jazdy 09871/09/1133.</i>
	<i>Data wydania: 12.04.2008 r., kategoria B, wyd. przez Prezydenta m. Ślupska. Zatrudniony: Tartak, ul. Poznańska 21, zarobki – 3000 zł brutto, kawaler, na utrzymaniu nie ma nikogo.</i>
	<i>Legitymowanego, pojazd, dokumenty sprawdzono w bazie KSIP – nie są w zainteresowaniu. Kierującemu zwróciłem uwagę na szkodliwość ww. wykroczenia. Kierujący oświadczył, że spieszył się i nie zauważył pieszego. W związku z tym poinformowałem go, że za powyższe</i>

[illegible]

Załącznik 5. Mandat karny z wykroczenia drogowego – wzór

-nazwa i adres urzędu	
POMORSKI URZĄD WOJEWÓDZKI O/Z SŁUPSK	
76-200 SŁUPSK ul. Jana Pawła II 1	
nr rachunku urzędu	
0 6 1 0 1 0 1 1 4 0 0 1 6 9 1 3 1 3 9 1 0 0 0 0 0 0	
kwota słownie	kwota
Trzysta pięćdziesiąt złotych	350,-
Ukarany - imię i nazwisko	
Ukarany - adres	
Numer PESEL ukaranego	
MANDAT KARNY SERIA Cb NUMER 090012	
Oplata:	
06	

Odcinek A – dla posiadacza rachunku

odcinek „A”

MANDAT KARNY		SERIA Cb NUMER 090012
Na podstawie art. 95 § 1 i art. 96 § 1 ustawy z dn. 24.08.01 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148) nałożono mandat karny w wysokości: zł 350 słownie Trzysta pięćdziesiąt złotych ☒ kredytowany ☐ gotówkowy / zaoczny – zaznaczyć właściwy Tomasz Kozłowski s. Bogdana (imię, nazwisko, imię ojca) lub (dane wskazujące sprawcę wykroczenia – osobę ukaraną mandatem karnym zaocznym) nr PESEL 8 7 0 9 1 2 1 2 3 3 6 Dowód osobisty ABC 543211 (nazwa i numer dokumentu, na podstawie którego ustalono tożsamość) wyd. Przez Prezydenta Miasta Słupska 76-200 Słupsk, ul. Zamkowa 76/12 (adres zamieszkania) pouczony o prawie odmowy przyjęcia mandatu karnego przyjmuję mandat i potwierdzam jego odbiór oraz zgadzam się uiścić grzywnę w wyznaczonym terminie za popełnienie wykroczenia: W dniu 13.06.2012 r. ok. godz. 19:30 w Słupsku na ul. Wojska Polskiego nie ustąpił pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na oznakowanym przejściu dla pieszych. art. 86 § 1 kw. ; liczba punktów: 10 (opis i kwalifikacja prawna wykroczenia)		miejsce na pieczęć organu nakładającego mandat
nr służbowy / identyfikacyjny 0 1 2 3 4 5 Służbisty podpis funkcjonariusza	data: 2012.r. / 06 / 13 / Kozłowski czytelny podpis osoby ukaranej	stempel dzienny opłata podpis

Odcinek C – dla osoby ukaranej

odcinek „C”

Załącznik 6. Karta rejestracyjna – wzór

KARTA REJESTRACYJNA

1. Sprawca

K	O	Z	Ł	O	W	S	K	I											
---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

nazwisko

T	O	M	A	S	Z														
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

imiona

B	O	G	D	A	N						
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--

imię ojca

M	A	R	I	A							
---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--

imię matki

8	7	0	9	1	2	1	2	3	3	6									
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

numer PESEL; w przypadku

obcokrajowca data urodzenia (RRRR-MM-DD)

pleć –

1

 mężczyzna – 1, kobieta – 2

.....
obywatelstwo (w przypadku obcokrajowca)

2. Adres zamieszkania

<u>POLSKA</u>	<u>ŚLĄPSK</u>	<u>ŚLĄPSK</u>	<u>ŚLĄPSK</u>
kraj	powiat	gmina	miejsowość
<u>ZAMKOWA</u>	<u>76</u>		<u>12</u>
ulica	nr domu		nr mieszkania

3. Dokument osoby

dowód osobisty – 1, paszport – 2,

karta pobytu – 3.

1	-	-
---	---	---

A	B	C	5	4	3	2	1	1	-
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

seria i numer

4. Dokument uprawniający do kierowania pojazdem

oryginał – 1, wtórnik – 2

1

nr prawa jazdy/pozwolenia

0	9	8	7	1	0	8	1	1	3	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

data wydania

0	8	0	4	1	2
---	---	---	---	---	---

kategoria*

A	B	C	D	E
X1	B1	C1	D1	

data pierwszych uprawnień

0	8	0	4	1	2
---	---	---	---	---	---

PREZYDENT MIASTA ŚLĄPSKA (1133)

wystawca (nazwa organu lub kod terytorialny)

5. Zdarzenie

data

1	1	0	6	1	3	1	9	3	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

rok m-c dzień godz. min

<u>ŚLĄPSK</u>	<u>ŚLĄPSK</u>	<u>ŚLĄPSK</u>	<u>SOBIESKIEGO 11</u>
powiat	gmina	miejsowość	ulica, droga nr

.....
*Niepotrzebne skreślić. W przypadku pozwolenia skreślić wszystko.

Kod czynu

1) NIEUSTĄPIENIE PIERWSZEŃSTWA

B03

PIESZEMU ZNAJDUJĄCEMU SIĘ NA OZNAKOWANYM

2) PRZEJŚCIE DLA PIESZYCH

3)

7. Środki i czynności

- MK na sumę złotych	350	gotówkowy	1
Seria i numer	C.B. 090012	kredytowany	2
		zaoczny	3
- sporządzenie wniosku o ukaranie do sądu			4
- postępowanie przygotowawcze – data wszczęcia			5
- zatrzymanie: dokumentu uprawniającego do kierowania pojazdem			6
dowodu rejestracyjnego			7
sprawcy w areszcie lub izbie wytrzeźwień			8
- sprawę przekazano do:			9
- sprawę przekazano jednostce Policji (podać nazwę)			10

Organ rozstrzygający

.....
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W SŁUPSKU

Nazwa i kod jednostki Policji,

której przekazano sprawę

Organ sporządzająca kartę post. Jan. Służbisty

stopień, imię i nazwisko

1	1	1	1	1	3
0	1	2	3	4	5

Identyfikator policjanta

8. Pojazd

OSOBY

rodzaj

OPEL ASTRA

marka

POLSKA

kraj rejestracji pojazdu

G	S	1	1	2	2	0	-	-	-
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

[illegible]

Załącznik 7. Zapis w notatniku służbowym interwencji z odmowy przyjęcia mandatu karnego

Data i godz.	Interwencja zlecona w miejscu publicznym.
18:30	Z polecenia dyżurnego KMP w Słupsku udałem się w okolice
IZP	marketu „Stonka” przy ul. Leśnej 2, skąd telefonicznie powiadomiono o spożywaniu napojów alkoholowych w pobliżu wejścia do sklepu.
	Po przybyciu na miejsce ok. godz. 18:35 zauważyłem na chodniku przed sklepem mężczyznę spożywającego piwo z butelki – w miejscu, gdzie jest to niedozwolone. Mężczyzna na widok patrolu Policji postawił butelkę z piwem na chodniku. Podjąłem interwencję, o jej podjęciu poinformowałem dyżurnego.
L	Legitymowany:
	Tadeusz Walczak s. Krzysztofa i Eleonory z d. Kempa
	ur. 12.09.1964 r. w Rzeszowie
	zam. 76-200 Słupsk, ul. Nowobramska 33 m. 12
	adres dla doręczeń w kraju jw.
	dow. osob. seria ADE, nr 988133, wyd. Prezydent m. Słupska.
	Zatrudniony: Zakład Remontowo-Budowlany Jan Kokoszka
	w Słupsku, ul. Cecorska 111, w charakterze murarz-tylnik.
	Zarobki brutto 3500 zł, żonaty, na utrzymaniu jedno dziecko, wiek 12 lat. Sprawdzony w KSIP, nie figuruje jako poszukiwany.
	Poinformowałem ww., że spożywanie napojów alkoholowych w miejscu do tego nie przeznaczonym jest wykroczeniem
Data i godz.	z art. 43 ¹ ust. 1 u.w.t.p.a. Walczak stwierdził, że nie obchodzi go to, a piwo będzie pił, gdzie mu się podoba, i nam nic do tego.
	W związku z tym poinformowałem, że za powyższe wykroczenie nakładam na niego mandat karny kredytowany w wysokości 100 zł, pouczyłem o prawie odmowy przyjęcia mandatu i konsekwencjach odmowy przyjęcia mandatu. T. Walczak skorzystał z tego prawa, twierdząc, że mandat jest za wysoki. W związku z tym poinformowałem go, że zostanie skierowany przeciwko niemu wniosek o ukaranie do Sądu Rejonowego w Słupsku. Wystawiłem mu wezwanie i poinformowałem o treści art. 38 § 2 k.p.w.
PU	Polecilem Walczakowi, aby zachowywał się zgodnie z prawem.
	Poinformowałem o prawie złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób przeprowadzenia czynności legitymowania i zwolniłem. Walczak schował butelkę z piwem pod kurtkę i oddalił się sprzed sklepu. O zakończeniu i sposobie zakończenia interwencji powiadomiłem dyżurnego.
18:55	

Załącznik 8. Notatka urzędowa z odmowy przyjęcia mandatu karnego

sierż. Janusz Kowalski
policjant Ogniwa Patrolowo-Interwencyjnego
Komisariatu II Policji w Słupsku

Słupsk, dn. 23.09.2012 r.

Notatka urzędowa

W dniu 23 września 2012 r. pełniąc służbę w patrolu pieszym wspólnie z post. Tadeuszem Kamińskim w rejonie osiedla Nad Słupią, około godz. 18:30 z polecenia dyżurnego KMP w Słupsku udałem się na ul. Leśną w okolicę marketu „Stonka” w związku z telefonicznym zgłoszeniem o spożywaniu przez mężczyzn napojów alkoholowych w pobliżu wejścia do tego marketu.

Po przybyciu na miejsce zauważyłem stojącego na chodniku ul. Leśnej przed sklepem mężczyznę, który spożywał piwo „Bardzo mocny full” z butelki w miejscu, gdzie jest to niedozwolone. Mężczyzna na widok patrolu Policji postawił butelkę z piwem na chodniku. Podeszedłem do niego i poinformowałem, że jego zachowanie stanowi wykroczenie z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, a następnie wylegitymowałem go. Sprawcą wykroczenia okazał się:

*Tadeusz Walczak
s. Krzysztofa i Eleonory z d. Kempa
ur. 12.09.1964 r. w Rzeszowie
zam. 76-200 Słupsk, ul. Nowobramska 33 m. 12
adres dla doręczeń w kraju jw.
dow. osob. seria ADE, nr 988133, wyd. Prezydent m. Słupska.
Zatrudniony: Zakład Remontowo-Budowlany Jan Kokoszka
w Słupsku, ul. Cecorska 111, w charakterze murarz-tylnikarz.
Warunki materialne i rodzinne: zarobki brutto 3500 zł, żonaty, na utrzymaniu jedno dziecko, wiek 12 lat.*

W trakcie rozmowy mężczyzna stwierdził, że nie obchodzi go to, iż spożywanie piwa w miejscu do tego nie przeznaczonym jest zabronione i że będzie pił piwo tam, gdzie mu się podoba. W związku z popełnieniem wyżej opisanego wykroczenia poinformowałem Tadeusza Walczaka, iż nakładam na niego grzywnę w drodze mandatu karnego kredytowanego w wysokości 100 zł. Pouczyłem go także o prawie do odmowy przyjęcia mandatu karnego, co będzie skutkowało sporządzeniem wniosku o ukaranie do sądu. Tadeusz Walczak skorzystał z przysługującego mu prawa do odmowy przyjęcia mandatu karnego, twierdząc, że mandat jest za wysoki. W związku z tym pouczyłem ww. o tym, że przeciwko niemu zostanie sporządzony wniosek o ukaranie do Sądu Rejonowego w Słupsku i wystawiłem wezwanie do stawienia się w Komisariacie II Policji w Słupsku celem przesłuchania go w trybie art. 54 § 6 k.p.w. Pana Walczaka poinformowałem o obowiązku wskazania adresu dla doręczeń w kraju, który sprawca wskazał, i zwolniłem z miejsca interwencji. Notatkę wraz z potwierdzeniem zwrotnym wezwania przekazałem dyżurnemu Komisariatu II Policji w Słupsku.

Janusz Kowalski

Bibliografia

- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 482 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji* (tekst jednolity: Dz.U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego* (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r., poz. 1446 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 395).
- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 1414 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013, poz. 611 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. Nr 217, poz. 1280).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego* (Dz.U. Nr 20, poz. 201 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 1624).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień Policji oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach* (Dz.U. Nr 141, poz. 1186).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego* (Dz.U. z 2012 r., poz. 488).
- Zarządzenie nr 323 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 marca 2008 r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjnoporządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń oraz ścigania ich sprawców* (Dz.Urz. KGP Nr 9, poz. 48 z późn. zm.).
- Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych* (Dz.Urz. KGP Nr 13, poz. 104).

- Bojarski M., Radecki W., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Kotowski W., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Zakamycze 2004.
- Lewiński J., *Komentarz do kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia*, Warszawa 2005.
- Marek A., *Prawo wykroczeń (materialne i procesowe)*, Warszawa 2006.
- Nowicka I., Kupiński R., *Stosowanie środków oddziaływania wychowawczego w sprawach o wykroczenia*, „Prokuratura i Prawo” 2004, z. 7–8.
- Pietruczuk E., Dąbrowski M., *Jakość kontaktu policjanta z obywatelem. Wskazówki dotyczące przeprowadzania interwencji policyjnej*, Słupsk 2007, www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl.
- Sochacki P., Potalski J., *Wzory wypełniania dokumentów z ruchu drogowego*, Słupsk 2009, www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl.
- Wojciechowski J., *Kodeks wykroczeń. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 1999.